

Annog Llywodraeth Cymru i ddiwygio ei pholisi ar ryddhad ardrethi annomestig i helpu i gadw siopau Debenhams ar agor yng Nghymru

Y Pwyllgor Deisebau | 23 Mehefin 2020
Petitions Committee | 23 June 2020

Reference: RS20/12927/1

Rhif y ddeiseb: P-05-967

Teitl y ddeiseb: Annog Llywodraeth Cymru i ddiwygio ei pholisi ar ryddhad ardrethi annomestig i helpu i gadw siopau Debenhams ar agor yng Nghymru

Testun y ddeiseb: Mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu polisiâu ar ryddhad ardrethi annomestig sy'n wahanol i Loegr ar gyfer y sector manwerthu, ac eithrio yn achos y gyfran fach o eiddo sydd â gwerth ardrethol o dros £500,000. Gyda siopau Debenhams eisoes mewn trafferthion ariannol mae hyn yn bygwth hyfywedd eu holl siopau yng Nghymru a dyfodol hyd at 900 o staff. Os bydd y siopau hyn yn cau, bydd yn cael effaith drychinebus ar ganolfannau siopa lle maent wedi'u lleoli, gan leihau nifer y bobl sy'n ymweld â siopau eraill..

<https://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/debenhams-coronavirus-wales-stores-closed-18147574>

1. Cefndir

Mae ardrethi busnes (a elwir weithiau'n ardrethi annomestig) wedi'u datganoli'n llwyr i Gymru ers mis Ebrill 2015.

Caiff ardrethi busnes eu cyfrifo drwy luosi gwerth ardrethol eiddo â lluosydd penodol a didynnu unrhyw ryddhad a allai fod yn gymwys i'r eiddo hwnnw.

$$\begin{array}{c} \pounds \\ \text{Bil} \\ \text{blynyddol} \\ \text{ardrethi} \\ \text{busnes} \end{array} = \left(\begin{array}{c} \pounds \text{ \text{Factory}} \\ \text{Gwerth} \\ \text{ardrethol eiddo} \\ \text{annomestig} \end{array} \times \begin{array}{c} \% \\ \text{Lluosydd} \\ \mathbf{0.535} \\ \text{yn 2020-21} \end{array} = \begin{array}{c} \pounds \text{ \text{Calendar}} \\ \text{Atebolrwydd} \\ \text{blynyddol} \\ \text{cyfraddau} \\ \text{busnes} \end{array} \right) - \begin{array}{c} \text{Unrhyw} \\ \text{ryddhad ar} \\ \text{gyfer yr eiddo} \end{array}$$

Caiff gwerth ardrethol eiddo ei bennu drwy amcangyfrif faint o rent y gallai'r eiddo ei gynhyrchu bob blwyddyn ar y farchnad agored ar adeg benodol. Bydd Asiantaeth y Swyddfa Brisió (VOA) yn asesu gwerth ardrethol yr holl eiddo annomestig yng Nghymru a Lloegr.

Caiff hyn ei luosi â'r 'geiniog yn y bunt' o'r gwerth ardrethol a dalwyd mewn ardrethi busnes, a **chaiff hyn ei bennu gan Lywodraeth Cymru** bob blwyddyn. Caiff unrhyw ryddhad cymwys sy'n berthnasol i'r eiddo ei ddidynnu o swm y bil ardrethi busnes terfynol. Y lluosydd a bennwyd ar gyfer 2020-21 yw 0.535.

Yng Nghymru, mae ardrethi busnes yn cael eu casglu gan awdurdodau lleol a'u talu i 'gronfa' genedlaethol a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Yna, cânt eu hailddosbarthu i awdurdodau lleol Cymru a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throsedd fel rhan o'r Setliad Llywodraeth Leol a Setliad yr Heddlu bob blwyddyn.

2. Camau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru

Mae arderthi busnes wedi bod yn rhan o ymateb Llywodraeth Cymru i COVID-19 ochr yn ochr â **mesurau eraill**, gan gynnwys grantiau i fusnesau cysylltiedig â gwerth ardrethol eiddo.

Ar **19 Mawrth**, cyhoeddodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd becyn cymorth i fusnesau i'w helpu yn ystod cyfnod COVID-19. Cyn hynny, ar **17 Mawrth** cafwyd cyhoeddiad arall yn ymwneud â chymorth i fusnesau.

Mae hyn yn cynnwys rhyddhad ardrethi busnes llawn (100%) ar bob eiddo a ddefnyddir ar gyfer manwerthu, hamdden a lletygarwch. Bydd y cymorth ar gael am flwyddyn (2020-21).

Bydd y rhyddhad yn cael ei gymhwyso'n awtomatig i filiau ardrethi busnes busnesau cymwys..

Diwygiwyd y cynllun ar **24 Mawrth** yn dilyn y cyhoeddiad i eithrio eiddo sydd â gwerth ardrethol o £500,000 a throsoedd. Dywedodd **Llywodraeth Cymru**: "y bydd hyn yn effeithio ar lai na 200 o adeiladau ledled Cymru, ond bydd yn rhyddhau tua £117 miliwn i sbarduno'r gronfa argyfwng economaidd".

Mae'r **canllawiau** ar gyfer y cynllun yn cynnwys meini prawf cymhwysedd manylach, gan gynnwys enghreifftiau penodol o'r mathau o eiddo sy'n dod o dan y categori manwerthu, hamdden a lletygarwch.

Mae Llywodraeth y DU hefyd yn cynnig **rhyddhad ardrethi busnes llawn i fusesau manwerthu, hamdden a lletygarwch cymwys** yn 2020-21. Nid oes **cyfyngiad ar werth ardrethol y rhyddhad**.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn cynning mathau eraill **o rhyddhad ardrethi busnes**, gan gynnwys:

- **Rhyddhad ardrethi busnesau bach**:
 - bydd safleoedd busnes cymwys sydd â gwerth ardrethol hyd at £6,000 yn cael rhyddhad o 100%; a
 - bydd y rheini sydd â gwerth ardrethol rhwng £6,001 a £12,000 yn cael rhyddhad ar raddfa a fydd yn gostwng o 100% i sero
- bydd darparwyr gofal plant cofrestredig yn cael rhyddhad o 100% tan 31 Mawrth 2022, ac yn ystod y cyfnod hwnnw bydd yn cael ei werthuso er mwyn asesu ei effaith
- Swyddfeydd Post:
 - bydd Swyddfeydd Post sydd â gwerth ardrethol hyd at £9,000 yn cael rhyddhad o 100%
 - bydd y rheini â gwerth ardrethol rhwng £9,001 a £12,000 yn cael rhyddhad o 50%

- Gall **prosiectau ynni dŵr** sydd â gwerth ardrethol o hyd at £50,000 wneud cais am gymorth gydag ardrethi busnes 2020-21.
- Mae'n bosibl y bydd elusennau'n gymwys i gael rhyddhad ardrethi elusennol ac, os felly, byddant yn gymwys yn awtomatig i gael rhyddhad ardrethi gorfodol o 80%, a gallent fod yn gymwys i gael rhyddhad o hyd at 100% yn ôl disgrisiwn yr awdurdod lleol.
- Nid oes angen talu ardrethi busnes ar eiddo busnes gwag am 3 mis ar ôl i'r eiddo ddod yn wag. Mae eithriadau ychwanegol ar gyfer mathau penodol o eiddo, neu eiddo â gwerth ardrethol sy'n llai na lefel benodol.
- Gall awdurdodau lleol hefyd ganiatáu rhyddhad caledi i fusnesau os ydynt yn credu y byddai hynny o fudd i'r gymuned leol.

Yn ei llythyr at y Pwyllgor Deisebau, mae'r Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd yn nodi:

The Welsh Government is providing non-domestic rates relief to the majority of Debenhams stores in Wales, with our support totalling over £1 million. I have also met the Chair of Debenhams to learn more about the company's position and I have asked officials to explore whether alternative support might be an option.

3. Camau a gymerwyd gan Senedd Cymru

Mae pandemig y coronafeirws, gan gynnwys cymorth i funsesau, wedi bod yn ganolog i waith Senedd Cymru yn ystod y pandemig.

Ar ôl iddi newid y cynllun, gofynnwyd i Lywodraeth Cymru, ar ffurf **cwestiwn ysgrifenedig** (31 Mawrth); "beth wnaeth y Gweinidog ei ystyried wrth ddewis peidio â gwahaniaethu rhwng cadwyni cenedlaethol a busnesau twristiaeth brodorol sydd ag un gyrchfan?". Ymatebodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd fel a ganlyn:

We estimate that the decision to limit non-domestic rates relief for retail, leisure and hospitality businesses to premises with a rateable value of £500,000 or below will affect fewer than 200 business properties across Wales. It has released more than £100 million towards the new Economic Resilience Fund announced by the First Minister on 30 March.

The Economic Resilience Fund will provide a package of support to help firms of all sizes, with a focus on those that have not already benefited from the Coronavirus funding previously announced by Welsh

Government. The package includes support for larger companies which are of critical social or economic importance to Wales.

Retail, leisure and hospitality businesses which are not eligible for the rates relief may make a case for support through the Economic Resilience Fund.

Ar 17 Ebrill, gofynnwyd i Lywodraeth Cymru, ar ffurf cwestiwn ysgrifenedig; “Pa esemptiadau neu ryddhad ariannol y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu eu darparu i unrhyw fusnes sydd ag eiddo sydd â gwerth ardrethol sy'n uwch na £500,00?” Ymatebodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd fel a ganlyn:

The Economic Resilience Fund is providing a package to help firms of all sizes, with a focus on those that have not already benefited from the other Coronavirus business support schemes we have put in place.

The package includes support for larger companies which are of critical social or economic importance to Wales.

Yng nghyfarfod y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (8 Mehefin) gofynnwyd i Gyfarwyddwr Cyffredinol Grŵp yr Economi, Sgiliau a Chyfoeth Naturiol yn Llywodraeth Cymru, i ba raddau roedd Llywodraeth Cymru wedi ystyried defnyddio rhyddhad ardrethi busnes dewisol ar gyfer busnesau sydd â gwerth ardrethol o £500,000 a throsodd. Dywedodd y Cyfarwyddwr Cyffredinol:

...that's down to a case-by-case judgment. Ministers took the view, at the point that we were putting the NDR schemes into play, that there was an opportunity to fund more small and medium-sized enterprises and micro-enterprises through putting the £500,000 cut-off point in there... But it will be about the particular circumstances that the company in question faces—its strategic importance in a local economy or in a supply chain, the impact on jobs, and considerations of that sort, on a case-by-case basis.

Mewn ymateb i gwestiynau am hyn yng nghyfrfod y Pwyllgor Cyllid (21 Mai), dywedodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd:

So, the rate relief, as you'll know, is part of our support for the economy, which is £1.7 billion of support, and our support here in Wales eclipses anything offered anywhere else in the UK. We took the decision to limit rate relief to properties with a rateable value of under £0.5 million, and we did so recognising that there was an opportunity there to put

together a fund of £100 million to support small and medium-sized enterprises. But it didn't preclude those business with properties over that £0.5 million mark from seeking funding from the economic resilience fund. So, there's funding there for larger companies, and I know that several of them have made applications to that.

Soniodd y Gweinidog hefyd am Debenhams yn benodol, gan ddweud:

I did have a useful meeting with the chair of Debenhams. I think that we have to start, really, from the point of recognising that the troubles that Debenhams are facing started long before the coronavirus outbreak, of course; it's facing insolvency for the third time. So, I think that it is—. Well, it's just not credible to suggest that rate relief support from the Welsh Government is entirely responsible for the trouble that Debenhams finds itself in. But, that said, we recognise the important role that Debenhams plays in our high streets in a number of places across Wales, and, of course, Debenhams has benefited from the rate relief in several of its stores in Wales where the ratable value is less than £0.5 million. So, I met with the chair of Debenhams, and the suggested way forward was to make an application to the economic resilience fund, which, of course, is grant support for businesses. But, as part of that, I would want to see guarantees on jobs being retained and I would want to see that kind of commitment in the longer term to our town centres, which you just, I have to say, wouldn't get if it were just a matter of offering rate relief.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.